

U-III/1729/2018

Zbirni podatci

Broj odluke: U-III/1729/2018

Datum odluke: 23.03.2021

Vrsta odluke: Odluka

[Poveznica do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Tekst

Broj: U-III-1729/2018

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Miroslav Šeparović, predsjednik, te suci Andrej Abramović, Ingrid Antičević Marinović, Mato Arlović, Snježana Bagić, Branko Brkić, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko, Rajko Mlinarić i Goran Selanec, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Marijan Šojat iz Zagreba, kojeg zastupa Anja Lubin, odvjetnica u Zagrebu, na sjednici održanoj 23. ožujka 2021. donio je

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

- presuda Županijskog suda u Zagrebu, broj: GŽ-7291/15-5 od 27. veljače 2018. pod točkom II izreke i
- presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: Ps-75/14-25 od 29. lipnja 2015. pod točkama II, III i VI izreke te se u tom dijelu predmet vraća Općinskom građanskom sudu u Zagrebu na daljnje postupanje.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnio je Marijan Šojat iz Zagreba (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg zastupa Anja Lubin, odvjetnica u Zagrebu.

Ustavna tužba podnesena je u povodu presude Županijskog suda u Zagrebu broj: GŽ-7291/15-5 od 27. veljače 2018. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda) kojom je odbijena kao neosnovana žalba podnositelja i potvrđena je presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: Ps-75/14-25 od 29. lipnja 2015. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda) u pobijanom dijelu pod točkama II i III izreke, kojima je podnositelju (tuženiku) naloženo isplatiti tužiteljici iznos od 67.645,06 kn sa zateznim kamatama (točka II izreke prvostupanjske presude) i iznos od 2.344,94 kn sa zateznim kamatama (točka III izreke prvostupanjske presude).

1.1. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da mu je osporenim presudom povrijeđeno ustavno pravo zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

1.2. Podnositelj je u ustavnoj tužbi predložio odgoditi ovrhu osporene presude, na temelju članka 67. stavka 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) do donošenja odluke o ustavnoj tužbi.

1.3. Za potrebe ustavnosudskog postupka, a na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona pribavljen je spis Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: Ps-75/14.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Tužiteljica je tužbom podnesenom 12. ožujka 2014. nadležnom Općinskom građanskom sudu u Zagrebu zahtijevala da se podnositelju (tuženiku) naloži iseliti iz nekretnine za koju je tvrdila da je u njenom isključivom vlasništvu i da ju podnositelj koristi bez pravne osnove. Tužiteljica je tijekom postupka, za slučaj da se utvrdi da predmetna nekretnina predstavlja bračnu stečevinu nje i podnositelja, postavila podredni tužbeni zahtjev za isplatu polovice plaćenih iznosa rata kredita za uređenje nekretnine, polovice plaćenog iznosa za osiguranje te nekretnine u svrhu realizacije kredita, isplatu polovice iznosa neotplaćenog kredita, te polovicu vrijednosti osobnog automobila.

2.1. Podnositelj je tijekom postupka, podneskom od 2. lipnja 2014. predložio da se za postupanje u predmetu odredi drugi stvarno nadležni sud, s obzirom na činjenicu da je tužiteljica sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu i smatrajući stoga da taj sud, na kojem tužiteljica radi, ne ispunjava standarde objektivnog i nepristranog suda. Pored toga podnositelj je u podnesku naveo da ako Općinski građanski sud unatoč podnesenom prijedlogu odluči zadržati predmet u radu, u tom slučaju traži izuzeće raspravne sutkinje - za koju je tvrdio da ne može odlučivati nepristrano o predmetu svoje kolegice.

2.2. Na ročištu održanom 17. lipnja 2014. tužiteljica je navela da se protivi zahtjevu podnositelja za delegaciju predmeta drugom sudu, ističući pritom da je pred istim prvostupanjskim sudom među istim strankama u tijeku više parnica te da je u predmetu broj: P2-1798/13 Vrhovni sud odbio istovjetan zahtjev podnositelja da se za postupanje odredi drugi stvarno nadležni sud.

Nakon toga prvostupanjski sud odbio je raspravnim rješenjem prijedlog podnositelja da se u smislu članka 68. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2014 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2014 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13. i 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima) zatraži od Vrhovnog suda Republike Hrvatske da se za postupanje u tom predmetu odredi drugi stvarno nadležni sud.

U raspravnom zapisniku potom je konstatirano da "tuženik povlači prijedlog za izuzeće suca iz podneska od 2. lipnja 2014.", nakon čega je nastavljeno raspravljanje o predmetu.

2.3. Prvostupanjski sud ocijenio je nakon provedenog postupka da je predmetna nekretnina za koju je tužiteljica tvrdila da je u njezinom vlasništvu, bračna stečevina tužiteljice i podnositelja, pa da podnositelj ima pravo koje ga ovlašćuje na posjedovanje nekretnine, zbog čega je presudom odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev kojim je tužiteljica tražila iseljenje podnositelja i predaju nekretnine u posjed (točka I izreke). Nadalje je prvostupanjskom presudom djelomično prihvaćen eventualno kumulirani tužbeni zahtjev koji se odnosi na isplatu dospjelih i po tužiteljici plaćenih anuiteta kredita - sredstava uloženi u opremanje i uređenje dijela nekretnine koja predstavlja bračnu stečevinu stranaka (točka II izreke), a s iste osnove je prihvaćen i zahtjev za isplatu polovice iznosa plaćenih s osnove osiguranja predmetne nekretnine (točka III izreke). Daljnji zahtjev tužiteljice za isplatu polovice neotplaćenog kredita (točka IV izreke) i polovice vrijednosti osobnog automobila (točka V izreke) odbijeni su kao neosnovani te je određeno da svaka stranka snosi svoj parnični trošak (točka VI izreke).

2.4. Prvostupanjski sud dao je u obrazloženju presude razloge zbog kojih je na ročištu održanom 17. lipnja 2014. odbio zahtjev podnositelja podnesen u smislu članka 68. Zakona o parničnom postupku - da se od Vrhovnog suda odredi da u tom predmetu postupa drugi stvarno nadležni sud. U obrazloženju prvostupanjske presude navedeno je:

"(...) po mišljenju suda takav zahtjev tuženika je neosnovan u cijelosti s obzirom da činjenica koju tuženik navodi ne predstavlja važan razlog za delegaciju, uzimajući u obzir da se radi o sudu s više od 130 sudaca. Osim toga, u predmetu kod ovoga suda među istim parničnim strankama (P2-17989/13) već je Vrhovni sud RH odbio istovrsni prijedlog tuženika, pa sud smatra neekonomičnim ponovno odlučivanje o istom činjeničnom supstratu te po istom zahtjevu"

2.5. Podnositelj je protiv dosuđujućeg dijela prvostupanjske presude podnio žalbu, pobijajući je iz svih zakonom predviđenih razloga. Žalbom je ujedno osporavao i odluku o neprihvatanju prijedloga za svrsishodnu delegaciju, ističući da je prvostupanjski sud trebao od sebe otkloniti postupanje u konkretnom predmetu u kojem odlučuje o interesu sutkinje istoga suda i smatrajući da je bez obzira na veličinu suda narušen dojam nepristranosti (tim više što su i svjedoci predloženi u postupku bili iz reda sudaca istog i višeg suda). Protiv odbijajućeg dijela prvostupanjske presude

žalbu je podnijela tužiteljica.

2.6. Drugostupanjski sud odbio je osporenom presudom kao neosnovane žalbe stranaka i potvrdio prvostupanjsku presudu (po žalbi tužiteljice u dijelu pod točkom I izreke, te po žalbi podnositelja u dosuđujućem dijelu pod točkama II i III izreke), dok je rješenjem, odlučujući po žalbi tužiteljice, ukinuo prvostupanjsku presudu pod točkama IV i V izreke, bez vraćanja predmeta u tom dijelu na ponovni postupak.

2.7. U odnosu na žalbene navode kojima je podnositelj osporavao odluku o neprihvatanju prijedloga za svrsishodnu delegaciju, u obrazloženju drugostupanjske presude navedeno je:

"U odnosu na žalbene navode kojim se pobija odluka suda o odbijanju zahtjeva za svrsishodnu delegaciju, valja reći da je od tog zahtjeva punomoćnik tuženika na ročištu od 17.6.2014. odustao, nakon što mu je predloženo rješenje Vrhovnog suda RH posl. br. Grl- 112/15 doneseno u parnici istih stranaka, radi uzdržavanja, kojim je takav zahtjev odbijen."

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

3. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da mu je osporenim odlukama povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje, i to zbog povrede prava na nepristran sud, zbog nedostatnog obrazloženja, povrede načela jednakosti oružja, te arbitrarne primjene materijalnog prava.

3.1. U odnosu na povredu prava na nepristran sud podnositelj u bitnome ponavlja navode koje je isticao u postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku, tvrdeći da pred parničnim sudom nije bio zadovoljen objektivni zahtjev nepristranog suđenja, s obzirom na to da je tužiteljica dugogodišnja sutkinja prvostupanjskog suda pred kojim se vodio postupak. Ističe da se drugostupanjski sud o žalbenim prigovorima kojima je osporavao odluku o neprihvatanju zahtjeva za svrsishodnom delegacijom nije uopće očitovao jer je pogrešno zaključio da je podnositelj na ročištu održanom 17. lipnja 2014. odustao od zahtjeva za delegaciju predmeta. Nadalje ističe da je u prvostupanjskoj presudi izostalo uvjerljivo opravdanje za neprihvatanje zahtjeva da se predmet delegira drugom stvarno nadležnom sudu, te posebice da je takva odluka o neprihvatanju zahtjeva za delegaciju predmeta protivna praksi Vrhovnog suda.

3.2. U ustavnoj tužbi podnositelj nadalje ističe da je u odnosu na odluku o glavnoj stvari osporena presuda utemeljena na neprihvatljivoj i nepravilnoj interpretaciji mjerodavnog materijalnog prava, te da sudovi nisu uzeli u obzir bitne navode i nisu podnositelju omogućili dokazati ih.

3.3. Podnositelj je stoga predložio usvajanje ustavne tužbe te ukidanje obje nižestupanjske presude, kako bi se proveo novi postupak pred nepristranim sudom.

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA

4. Polazeći od navoda i razloga ustavne tužbe Ustavni sud je prigovore podnositelja razmotrio s aspekta povrede prava na nepristran sud zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava, koji u mjerodavnom dijelu glasi:

"Članak 29.

Svatko ima pravo da ... nepristrani sud pravično ... odluči o njegovim pravima i obvezama (...)"

a) Načelna stajališta

4.1. Pravo na neovisan i nepristran sud temeljno je institucionalno jamstvo prava na pravično suđenje. Nepristranost suda podrazumijeva da sud i njegov sastav jamče dovoljno sigurnosti koja isključuje svaku opravdanu sumnju u nepristranost suda. Sudovi, upravo time što nastupaju kao nepristrani, pridonose povjerenju javnosti koje je nužno u demokratskom društvu.

Nepristranost suca ocjenjuje se subjektivnim i objektivnim testom. Primjenom subjektivnog testa procjenjuje se osobno uvjerenje i ponašanje određenog suca, ili drugim riječima, je li sudac imao neke osobne predrasude ili pristranosti u tom predmetu, pri čemu se subjektivna nepristranost predmnijeva.

Objektivnim testom potrebno je utvrditi postoje li, neovisno o ponašanju suca, provjerljive činjenice koje mogu potaknuti dvojbu o njegovoj nepristranosti, pri čemu bojazan da je neki sudac pristran treba biti objektivno opravdana utvrđivanjem je li sam sud i, među ostalim aspektima, njegov sastav, osigurao dovoljna jamstva za isključenje svake opravdane dvojbe u pogledu njegove nepristranosti.

Kad se objektivni test primjenjuje na sudsko tijelo koje postupa, tada treba utvrditi postoje li provjerljive činjenice koje mogu izazvati sumnju u nepristranost tog tijela, potpuno neovisne o ponašanju bilo kojeg njegovog člana. U tom smislu čak i vanjski dojam može imati određenu važnost jer utječe na povjerenje koje sudovi u demokratskom društvu moraju poticati u javnosti ili, drugim riječima, "ne samo da se pravda mora izvršavati, mora se i vidjeti da se ona izvršava". Stoga pri ocjeni je li razlog za sumnju u nepristranost konkretnog tijela opravdan, stajalište onih koji tvrde da nepristranost ne postoji jest važno, ali nije presudno. Presudno je može li se ta sumnja smatrati objektivno opravdanom (vidi, primjerice, odluke Ustavnog suda broj: U-III-2922/2018 od 20. veljače 2020., t. 21. - 22.3., i broj: U-III-1998/2012 od 19. ožujka 2015., t. 6., www.usud.hr; te predmete Europskog suda za ljudska prava /u daljnjem tekstu: ESLJP/ *Škrlić protiv Hrvatske*, br. 32953/13, § 35., presuda od 11. srpnja 2019., *Ramljak protiv Hrvatske*, br. 5856/13, § 26., presuda od 27. lipnja 2017., *Golubović protiv Hrvatske*, br. 43947/10, § 47. - 50., presuda od 27. studenoga 2012.).

b) Primjena načelnih stajališta na konkretan predmet

4.2. Vraćajući se na konkretan predmet, Ustavni sud ocjenjuje da glede subjektivnog testa podnositelj nije iznio nikakve dokaze kojima bi pobio predmnijevu osobne nepristranosti raspravne sutkinje prvostupanjskog suda, štoviše, na ročištu održanom 17. lipnja 2014. povukao je zahtjev za njezino izuzeće (vidi t. 2.2. obrazloženja).

4.3. Stoga će se prigovori podnositelja ispitati iz perspektive objektivne nepristranosti kako bi se ocijenilo mogu li se sumnje podnositelja - koje temelji na činjenici da je tužiteljica dugogodišnja sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu pred kojim se vodio prvostupanjski postupak, smatrati objektivno opravdanima.

4.4. Prvostupanjski sud odbio je u povodu prijedloga podnositelja zatražiti od Vrhovnog suda da se za postupanje u predmetu odredi drugi stvarno nadležni sud, smatrajući da to što je tužiteljica sutkinja istog prvostupanjskog suda ne predstavlja važan razlog za delegaciju, s obzirom da se radi o sudu s više od 130 sudaca, te se ujedno pozvao i na predmet koji se među istim strankama vodio pred tim sudom (predmet broj: P2-17989/13) u kojem je Vrhovni sud (rješenjem broj: Grl-112/15) već odbio istovjetan zahtjev podnositelja za delegaciju predmeta drugom stvarno nadležnom sudu.

4.5. Drugostupanjski sud žalbene navode podnositelja kojima je osporavao prvostupanjsku odluku nije posebno razmatrao, s obzirom na to da je zaključio da je podnositelj tijekom prvostupanjskog postupka (na ročištu održanom 17. lipnja 2014.) odustao od zahtjeva za svrsishodnu delegaciju.

4.6. Ovdje prije svega valja naglasiti da se stranka u postupku, bilo izričito bilo prešutno, može odreći nekog svog zahtjeva kao i prava, pa tako i prava zajamčenih člankom 29. Ustava. To odricanje međutim mora biti dobrovoljno i nedvojbeno, odnosno mora biti utvrđeno na nedvosmislen način iz određenog ponašanja stranke u postupku (usporedi, primjerice, s odlukama Ustavnog suda broj: U-III-1421/2019 od 10. srpnja 2019., t. 6.2. i broj: U-III-116/2018 od 28. studenoga 2019., t. 5.5., www.usud.hr).

4.7. Međutim, iz činjenica konkretnog predmeta, i to zahtjeva podnositelja od 2. lipnja 2014. (t. 2.1. obrazloženja), sadržaja raspravnog zapisnika od 17. lipnja 2014. (t. 2.2. obrazloženja), obrazloženja prvostupanjskog suda u presudi od 29. lipnja 2015. (t. 2.4. obrazloženja) i sadržaja žalbe podnositelja (t. 2.5. obrazloženja), Ustavni sud ocjenjuje, čemu osnovano podnositelj prigovara u ustavnoj tužbi, da se iz njegovih izjava i ponašanja tijekom postupka pred parničnim sudom ne može nedvojbeno zaključiti da je odustao od podnesenog zahtjeva za delegaciju predmeta drugom stvarno nadležnom sudu, a time i od jamstava pravičnog suđenja na koja se poziva i u ustavnoj tužbi.

4.8. U pogledu razloga na kojima podnositelj temelji svoje sumnje u objektivnost suda, valja istaknuti da je Vrhovni sud na sjednici Građanskog odjela, održanoj 4. listopada 2018. pod brojem: Su-IV-4/18-13, zauzeo pravno shvaćanje da je

okolnost da je stranka sudac nadležnog suda važan razlog da se za postupanje u predmetu odredi drugi stvarno nadležni sud.

4.9. Nadalje, Ustavni sud ne može zanemariti i to da je Vrhovni sud rješenjem broj: Rev 3246/19-3 od 15. siječnja 2020., odlučujući o tzv. izvanrednoj reviziji podnositelja u predmetu koji se vodio između istih stranaka pred istim prvostupanjskim sudom (u kojem također nije bio prihvaćen istovjetan zahtjev podnositelja za delegaciju predmeta drugom stvarno nadležnom sudu), prihvatio reviziju podnositelja, te je pošavši od navedenog pravnog shvaćanja od 4. listopada 2018., ocijenio da okolnost da je stranka sudac nadležnog suda koji odlučuje u parnici koju stranka vodi, ne može udovoljiti zahtjevu pravičnog suđenja, odnosno ne može isključiti svaku opravdanu sumnju u pristranost suda, neovisno od činjenici što je riječ o sudu s velikim brojem sudaca.

4.10. Polazeći od navedenih načelnih stajališta izraženih u praksi ESLJP-a i Ustavnog suda, kao i stajališta Vrhovnog suda, Ustavni sud ocjenjuje da je u okolnostima konkretnog slučaja vanjski dojam koji ostavlja činjenica da je tužiteljica dugogodišnja sutkinja suda pred kojim se vodio prvostupanjski postupak, mogao potaknuti opravdane dvojbe podnositelja u nepristranost tog suda.

Takvu dvojbu nije otklonio niti drugostupanjski sud koji istaknute prigovore podnositelja nije niti valjano razmotrio. Kako stoga u postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku nisu pružena dovoljna jamstva koja bi isključila svaku opravdanu dvojbu u pogledu nepristranosti suda na temelju objektivnog testa, došlo je do povrede članka 29. stavka 1. Ustava.

5. Stoga su na temelju članaka 73. i 76. Ustavnog zakona u pobijanom dijelu ukinute osporene presude te će u ponovljenom postupku prvostupanjski sud ponovno odlučiti o prijedlogu podnositelja podnesenom na temelju članka 68. Zakona o parničnom postupku, vodeći računa (i) o ustavnim i konvencijskim standardima koji se tiču prava na nepristran sud.

PREDSJEDNIK

dr. sc. Miroslav Šeparović, v. r.

Zagreb, 23. ožujka 2021.